

Konsekvensutredning om förslag att upphäva Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2022:1) om genomförande av försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning

1. Sammanfattning

I förordningen (2018:1510) om försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning har Universitets- och högskolerådet (UHR) bemyndigats att meddela föreskrifter om försöksverksamheten. Då denna förordning upphör att gälla vid utgången av 2023 föreslår UHR att myndighetens föreskrifter (UHRFS 2022:1) om genomförande av försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning ska upphävas.

2. Bakgrund

I betänkandet (SOU 2017:20) *Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning* föreslog tillträdesutredningen att ett nationellt behörighetsprov skulle införas på försök för personer som inte uppfyller kraven på grundläggande behörighet genom en gymnasial utbildning eller motsvarande. Syftet med provet är att bredda möjligheterna att få grundläggande behörighet och erbjuda fler personer tillträde till högre utbildning.

Regeringen fattade den 5 juli 2018 beslut om förordningen (2018:1510) om försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning. I förordningen gavs UHR bemyndigande att meddela föreskrifter om försöksverksamheten. UHR fick 2018 i uppdrag att ta fram och genomföra provet samt att besluta om provresultat (regleringsbrev U2018/02160/UH och U2018/03177 /UH).

Provet gavs första gången i oktober 2022 i samverkan med Luleå tekniska universitet, Mittuniversitetet (campus Sundsvall), Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Lunds universitet och för andra gången i september 2023.

UHR har gett Institutionen för pedagogik och specialpedagogik (IPS) vid Göteborgs universitet i uppdrag att ta fram ett ramverk och konstruera proven samt bedöma provresultaten för båda provomgångarna inom ramen för försöksverksamheten. IPS kommer också under våren 2024 ta fram en mer omfattande utvärdering om försöksverksamheten.

UHR bedömer att UHR:s föreskrifter ska upphävas då det i dagsläget inte föreligger något nytt regeringsuppdrag och därmed inte heller ett förlängt bemyndigande för UHR att meddela föreskrifter inom ramen för försöksverksamheten.

3. Problem- och målformulering

Problembeskrivning

Förordningen (2018:1510) om försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning upphör att gälla vid utgången av 2023. Regeringen har inte fattat beslut om att ändra i denna förordning och inte heller om att försöksverksamheten ska förlängas. Det innebär att UHR:s bemyndigande att meddela föreskrifter om försöksverksamheten löper ut vid årsskiftet.

UHR:s föreskrifter (UHRFS 2022:1) om genomförande av försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning avser en tidsbegränsad försöksverksamhet. Av denna föreskrift framgår dock inte att föreskrifterna gäller till en viss tidpunkt eller under en begränsad period. Det anges inte heller i föreskriften att den ska upphöra att gälla vid ett visst datum.

Huvudregeln är att en grundförfattning gäller tills den uttryckligen upphävs. Enligt 8 kap. 1 och 11 §§ kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform får myndigheter meddela föreskrifter efter bemyndigande av riksdagen eller regeringen. Detsamma gäller när det handlar om rätten att upphäva befintliga föreskrifter, det vill säga en myndighet behöver ha kvar sitt bemyndigande för att kunna upphäva beslutade föreskrifter.

Förslag

UHR har fått ett bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om försöksverksamheten. Detta bemyndigande är tidsbegränsat till utgången av 2023.

Då det inte har beslutats om någon ändring av förordningen om försöksverksamheten eller av UHR:s bemyndigande att meddela föreskrifter bedömer UHR att föreskrifterna ska upphävas. En upphävandeföreskrift ska publiceras minst fyra veckor innan föreskrifterna upphör. Det innebär att denna föreskrift ska vara publicerad i UHR:s författningssamling senast den 30 november 2023.

4. Alternativa lösningar för det UHR vill uppnå

UHR ser inget annat alternativ än att meddela en upphävandeföreskrift för att uppnå målet om att föreskrifterna upphör att gälla vid utgången av 2023.

5. Nollalternativet

Om förslaget till att upphäva dessa föreskrifter inte genomförs under 2023 blir konsekvensen att UHR måste vända sig till regeringen som då måste upphäva UHR:s föreskrifter. Ett sådant alternativ medför merarbete för regeringen. I och med att förordningen och myndighetens bemyndigande gäller till utgången av 2023 skulle föreskrifterna strida mot förordningen efter årsskiftet. Det är därför viktigt att upphäva föreskrifterna under den tid som UHR:s bemyndigande fortfarande gäller.

6. Rättsliga förutsättningar

6.1 Bemyndigande och bedömning av regeringens medgivande

Försöksverksamheten regleras i förordningen (2018:1510) om försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning. UHR har med stöd av 6 § förordningen fått bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om försöksverksamheten och UHR har med stöd av detta bemyndigande beslutat om UHR:s föreskrifter (UHRFS 2022:1) om genomförande av försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning.

UHR bedömer att upphävandet av dessa föreskrifter inte medför sådana väsentliga effekter på kostnader för staten, kommuner eller regioner att regeringens medgivande behöver inhämtas.

6.2 EU-rätt och annan internationell rätt

Försöksverksamhet med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning är inte föremål för harmoniserade regler inom EU-rätten, vilket innebär att EU:s medlemsstater är fria att lagstifta inom området.

UHR bedömer att de reviderade föreskrifterna inte är diskriminerande, och inte innebär några åtgärder som hindrar utövandet av de fyra friheterna (fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital). De är därmed förenliga med EU-rätten.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, ska medlemsstaterna anmäla förslag till nya föreskrifter som innehåller krav på en produkts egenskaper till kommissionen. UHR bedömer att författningen inte utgör sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet.

Författningen innebär inte heller något krav på tjänstetillhandahållare från andra länder som tillfälligt vill bedriva verksamhet i Sverige. UHR bedömer därför att den inte är anmälningspliktig enligt artikel 39.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden.

7. Vilka berörs av regleringen?

De universitet och högskolor som ger behörighetsprovet kommer att beröras av de föreslagna föreskrifterna på så sätt att försöksverksamheten har upphört. Föreskrifterna kommer också beröra de potentiella personer som skulle vilja genomföra behörighetsprovet.

UHR berörs av förslaget på så sätt att upphävandeföreskriften ska publiceras i UHR:s författningssamling. Då förordningen om försöksverksamheten är tidsbegränsad till årsskiftet får UHR:s föreskrifter om försöksverksamheten inte tillämpas från och med den 1 januari 2024.

8. Ekonomiska och sociala konsekvenser av förslaget

8.1 Företag

UHR bedömer att förslaget inte kommer att påverka konkurrensen på marknaden eftersom ändringarna i sig inte medför att antalet företag kommer att öka eller minska.

8.2 Stat, kommuner och länsstyrelser

Den föreslagna upphävandeföreskriften innebär inte några förändringar av kommunala befogenheter eller skyldigheter och UHR gör bedömning att det heller inte medför några kostnader i deras verksamhet. Detsamma gäller för länsstyrelser och staten.

8.3 Lärosäten och studenter

UHR bedömer att förslaget inte orsakar extra kostnader för lärosätena eller studenterna.

Den upphävandeföreskrift som myndigheten föreslår tydliggör för alla att försöksverksamheten med behörighetsprov för tillträde till högskoleutbildning har upphört och därmed ökas rättssäkerheten.

9. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Enligt UHR:s bedömning är bestämmelser inom det aktuella området nationella och det saknas rättsligt bindande akter i unionsrätten.

UHR bedömer även att den föreslagna författningen är förenlig med EU-rättsliga principer.

10. Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

När en grundförfattning upphävs genom en annan författning behöver det inte i upphävandeföreskriften anges en särskild tidpunkt för ikraftträdandet. Det som behöver regleras är att grundföreskrifterna upphör att gälla vid utgången av 2023. Precis som det är föreskrivet i den förordning som UHR:s föreskrifter grundar sig på.

11. Samråd

Enligt 5 § förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning får en myndighet besluta om föreskrifter eller allmänna råd utan att vidta de åtgärder som anges i 4 § i samma förordning (det vill säga utredning, samråd och remiss).

UHR bedömer att förslaget inte behöver samrådas och inte heller remitteras då förslaget inte rör rättstillämpning utan är en fråga om normhierarki.

Andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, organisationer, näringslivet och andra som berörs av förslaget behöver således inte yttra sig över detta förslag och denna konsekvensutredning.

12. Kontaktperson

Vid frågor vänligen kontakta:

Namn: Eva Minten

Avdelningen för antagning och studentstöd

Enheten för samordning

Mejladress: Eva.Minten@uhr.se